

Housing First voor jongeren

Judith Wolf & Anne Peters, m.m.v. Dorieke Wewerinke

1 Introductie

Housing First (HF) is een effectief model voor langdurig dakloze volwassenen met complexe problemen. Gedegen effectstudies in Canada, de Verenigde Staten en Frankrijk laten zien dat het merendeel van deze dakloze mensen door inzet van HF ook na langere tijd nog steeds stabiel is gehuisvest. Het succes van HF bij volwassenen roept de vraag op naar de toepassingsmogelijkheden van HF bij dakloze jongeren. Dit informatieblad gaat op deze vraag in. Daarbij putten we vooral uit internationale literatuur omdat in Nederland HF voor jongeren nog in de kinderschoenen staat.

Hierna volgt eerst een typering van HF. Daarna komt aan bod wat bekend is over de werkzaamheid van dit model bij dakloze jongeren, wat in het kader van HF voor jongeren adequate vormen van huisvesting zijn en of HF voor jongeren te kopiëren is van het HF-model voor volwassenen. Vervolgens komen aan de orde: de doelgroep van HF voor jongeren, de basisprincipes van HF voor jongeren om daarna dieper in te gaan op de HF-begeleiding en informatie over HF voor jongeren in Nederland. Het informatieblad besluit met een beschouwing.

2 Wat is Housing First?

HF biedt feitelijk dakloze mensen van 18 jaar en ouder met meervoudige, complexe problemen direct woonruimte, zonder voorwaarden vooraf (Tsemberis, 2010). De mensen hoeven niet 'klaar' te zijn voor zelfstandig wonen en evenmin is behandeling van eventuele psychische- en/of verslavingsproblemen een vereiste (Tsemberis, 2010). Behalve woonruimte, biedt HF intensieve ondersteuning in het proces van herstel en participatie, zolang als nodig is en met respect voor de eigen keuzes van mensen. De combinatie van directe toegang tot zelfstandige woonruimte onder minimale voorwaarden, en laagdrempelige, integrale hulp – langdurig aangeboden door een multidisciplinair team met bij voorkeur ook ervaringsdeskundigen - lijkt het succes van HF te verklaren (Wewerinke et al., 2014). Woningen zijn verspreid over wijken vanuit de gedachte dat het wonen met doorsnee burgers het herstel- en re-integratieproces bespoedigt (Wewerinke et al., 2014). Hoewel HF al bijna dertig jaar bestaat, mag HF in Nederland pas in de afgelopen vijf à tien jaar op belangstelling rekenen. Onder de noemer HF zijn op initiatief van vooral veldpartijen inmiddels ruim twintig HF-praktijken opgezet.

3 HF effectief bij jongeren?

Er is bijzonder weinig bewijskracht dat HF ook werkt bij jongeren. Dat komt omdat er tot nu toe weinig tot geen onderzoek naar is gedaan, ook niet buiten Nederland. De beste aanwijzingen dat HF voor jongeren werkt komen van het *Infinity Project* dat sinds 2009 in uitvoering is bij de *Boys and Girls Club* van Calgary (Scott & Harrison, 2013). Na een periode van één jaar waren 44 van de 48 jongeren nog steeds gehuisvest (95%) en had een groot deel van de jongeren een stabiel inkomen (63% van de jongeren boven de 18 jaar en 87% van de jongeren onder de 18 jaar). Ook was de toegang tot voorzieningen verbeterd.

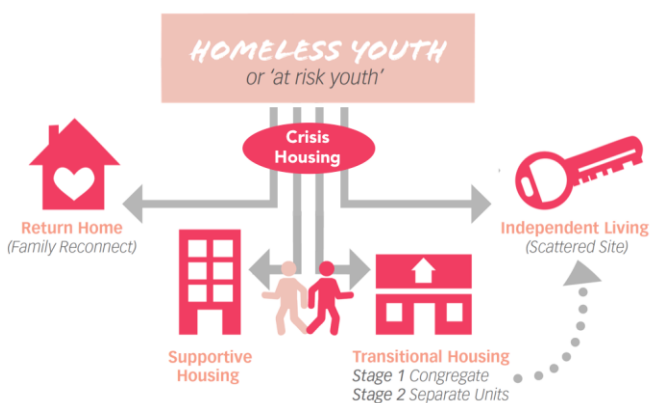

De evaluatie van de HF-praktijk voor jongeren van *Youth Matters* in London (Ontario) maakt duidelijk dat HF niet voor alle dakloze jongeren een geschikt is (Forchuk et al., 2013). Jongeren met psychische en/of verslavingsproblemen vonden de eigen keuze en de geboden zelfstandigheid bij HF teveel van hen gevraagd en waren bang voor nieuwe faalervaringen. Zo waren jongeren bang om, door de spreiding van de HF-woonruimten over de stad, in een sociaal isolement te raken. Ook konden zij zich voorstellen dat door het respecteren van eigen keuzes HF meer gelegenheid zou bieden om (meer) drugs te gebruiken.

4 Best passende huisvesting?

Zelfstandige woonruimte is bij HF de basisoptie. De meeste klanten van HF-praktijken - in Nederland en daarbuiten - beschikken dan ook over zelfstandige woonruimten. Waar volwassenen vaak eerder in hun leven zelfstandig woonden, is zelfstandig wonen voor veel jongeren een nieuwe ervaring, zeker voor de jongeren onder de 18 jaar. Een eigen woning met een eigen huishouden kan voor hen een overweldigende ervaring zijn. Toegang tot zelfstandige woonruimten voor jongeren - via private of sociale verhuur en alleen of met enkele andere jongeren - is echter wel belangrijk omdat veel jongeren dat toch graag wensen, en succesvol zelfstandig wonen te lijken wonen (zie de resultaten van met name het *Infinity Project*). Bovendien wordt door direct te starten met zelfstandige woonruimten voorkomen dat jongeren na enige tijd een vervolgstap naar andere huisvesting moeten maken, met alle risico's van dien. Respect voor de eigen keuzes van jongeren en hun zelfbepaling (een belangrijk HF-principe, waarover straks meer) betekent echter ook dat voorzien moet worden in een variatie aan huisvestingsvormen, zodat recht gedaan kan worden aan de grote verscheidenheid van dakloze jongeren. Belangrijk is met elke jongere te bespreken welke huisvestingsvorm het beste bij hem of haar past.

Gaetz schetst een aantal huisvestingsvormen en plaatst die in het kader van HF (zie figuur 1).

Figuur 1. Huisvestingsvormen voor jongeren in het kader van Housing First.

Crisishuisvesting

Tijdelijke huisvesting, bij voorkeur buiten de locatie van de crisisopvang, tijdens het regelen van huisvesting voor de jongeren.

Terug naar huis

Eerst kan worden verkend of terugkeer naar huis en/of hereniging met familie mogelijk is. Dat vraagt specifieke bemiddeling, ondersteuning en nazorg (Winland, 2013). Als terugkeer geen optie is dan is het zaak naar best passende alternatieve huisvesting voor de jongere te zoeken.

Permanente ondersteunende huisvesting

Deze vorm van huisvesting is een meer geïntegreerd model van huisvesting, met intensieve begeleiding en toegang tot behandeling (indien gewenst), zoals HF voor volwassenen is bedoeld. De doelgroep bestaat dan ook vooral uit dakloze jongeren met complexe en comorbide problemen, waarbij gezondheidsbehoeften acuut en chronisch zijn.

Transitionele huisvesting

Essentieel voor HF voor jongeren vindt Gaetz (2014b) de beschikking over zogenaamde transitionele huisvesting. Hierin onderscheidt Gaetz twee vormen, namelijk een vorm waarin iemand in eerste instantie in een huis met meerdere jongeren woont. Dit kan passend zijn voor jongeren die nog onvoldoende vaardigheden hebben om alleen te wonen of waarbij het sociaal netwerk voornamelijk bestaat uit maatjes van de straat. Een volgende stap is het zelfstandig wonen in aparte eenheden.

Zelfstandige huisvesting

Bij zelfstandig wonen hebben jongeren hun eigen huisvesting, verspreid over wijken in een gemeente.

5 Housing First voor jongeren kopiëren?

HF voor volwassenen is niet zomaar te kopiëren voor jongeren. Daarvoor verschillen de oorzaken en gevolgen van dakloosheid bij jongeren te veel van die bij volwassenen. Veel jongeren die al op jonge leeftijd dakloos zijn, hebben in hun jonge leven al het nodige meegemaakt en hebben regelmatig trauma's die zijn ontstaan door verwaarlozing, geweld en afwijzing. Hun sociaal-maatschappelijke situatie is ook anders (schooluitval, nog weinig opleiding afgerond, ontslag uit jeugdinrichting, geen recht op subsidies of andere 'rechten' als burger). Bovendien is bij dakloze jongeren aandacht nodig voor de belangrijke ontwikkelingsvragen waar zij voor staan in hun proces naar volwassenheid. En er moet, zoals gezegd, rekening worden gehouden met de diversiteit van de populatie dakloze jongeren. Denk ook aan de specifieke situatie van bijvoorbeeld jonge meiden en moeders.

6 Welke jongeren komen in aanmerking?

Niet elke dakloze jongere komt in aanmerking voor HF. Bij HF gaat het vooral om jongeren tot ongeveer 25 jaar die al langere tijd dakloos zijn, dan weer hier en dan weer daar slapen, met een korter of langer verblijf tussen de voorzieningen laveren, en waarbij de reguliere zorg en opvang vooralsnog geen soelaas bieden.

7 Wat zijn principes van HF voor jongeren?

In het rapport *'A safe & decent place to live: Towards a Housing First framework for youth'* (2014a) beschrijft Gaetz wat van belang is voor de toepassing van HF bij jongeren. Hij geeft een overzicht van de basisprincipes van HF voor jongeren waarin de principes van HF voor volwassenen nog duidelijk te herkennen zijn.

1 Onmiddellijke toegang tot permanente huisvesting

Jongeren moeten snel toegang krijgen tot veilige en stabiele huisvesting zonder eisen vooraf en zonder een toets of zij hier wel aan toe zijn.

2 Respect voor eigen keuzes en zelfbepaling

Dit geldt onder meer bij de keuze voor het type huisvesting dat volgens de jongere het beste bij hen past en bij de keuze voor de ondersteuning en voorzieningen die nodig zijn. Belangrijk is ook een 'harm reduction' benadering bij alcohol- en/of drugsgebruik: geen abstinentie-eisen, maar werken aan bewustwording, en helpen bij het verminderen van de negatieve gevolgen van gebruik.

3 Positieve oriëntatie op eigen ontwikkelingsproces

Huisvesting en ondersteuning moeten aansluiten bij de fysieke, cognitieve, emotionele en sociale ontwikkelingsbehoeften van de jongeren en de specifieke uitdagingen waar zij voor staan gezien hun situatie van dakloosheid en hun vaak weinig rooskleurige verleden. Een gezonde overgang naar volwassenheid staat hierbij centraal. Dit transitieproces kan het beste worden ondersteund met positieve, krachtgerichte methodieken (zoals de presentiebenadering of Krachtwerk) met een focus op de eigen krachten, talenten en mogelijkheden van de jongeren.

4 Persoonsgerichte ondersteuning

Uitgangspunt is de uniciteit van de jongeren en hun specifieke behoeften en persoonlijke waarden. Maatwerk is het adagium. Sommige jongeren hebben, eenmaal gehuisvest, veel ondersteuning nodig terwijl andere jongeren toekunnen met minder. Dit is afhankelijk van onder meer leeftijd, geslacht, familiestructuur, ervaringen van uitsluiting, onveiligheid en geweld, en de genoemde fysieke, cognitieve, emotionele en sociale behoeften gezien hun ontwikkelingsfase. Persoonsgerichte ondersteuning betekent ook dat jongeren van HF gebruik maken zolang dat gezien hun ontwikkeling en situatie nodig is. Het is dus zaak om bij de start van hun HF-traject NIET een maximum, van zeg twee jaar, aan de duur van HF te verbinden.

5 Participatie

Werken aan de participatie van jongeren is erg belangrijk. Voor en met jongeren is veel inspanning nodig om hun kansen te vergroten op een bestaan dat hen voldoening geeft en perspectief geeft op zelfrealisatie. Er moet onder meer gewerkt worden aan het mobiliseren van hulpbronnen in hun omgeving, het doorbreken van hun sociaal isolement, het waar mogelijk herstellen van de banden met familie en belangrijke anderen, het creëren van

mogelijkheden voor betekenisvolle activiteiten (opleiding, werk), het verbeteren van hun financiële situatie en het verminderen van (zelf)stigma.

8 Housing First in uitvoering

Beschikbaarheid en toegang tot huisvesting

Het principe van 'onmiddellijke toegang tot permanente huisvesting' veronderstelt dat er bij HF betaalbare woonruimten voor dakloze jongeren beschikbaar en toegankelijk zijn. Dit is voor volwassenen, en zeker voor jongeren, niet zonder meer het geval. De toegang tot huisvesting kent voor jongeren extra drempels, zoals verhuurders die op hun hoede zijn voor het verhuren aan jongeren, helemaal aan jongeren met een geschiedenis van middelengebruik, psychische problemen of contacten met justitie (<http://awayhome.ca/>). Werkloosheid maakt de kans op huisvesting voor jongeren nog kleiner.

Voor jongeren onder de 18 jaar is toegang tot huisvesting extra problematisch. Zij kunnen geen sociale huurwoning huren, hiervoor geldt een minimumleeftijd van 18 jaar. Daarnaast hebben zij geen recht op huurtoeslag, tenzij ze een kind hebben of hun beide ouders overleden zijn. Jongeren tussen de 18 en 23 jaar hebben recht op huurtoeslag als de huur onder de 417,34 euro blijft.

Begeleiding

Veel dakloze jongeren staan op heel jonge leeftijd vaak al op grote achterstand. De jongeren hebben door schooluitval vaak een knik in hun opleiding en weten niet welke stappen ze moeten nemen om weer onderwijs te gaan volgen, hebben geen of weinig werkervaring en hun financiële situatie is vaak penibel vanwege relatief hoge schulden. Evenmin beschikken zij over belangrijke levensvaardigheden die nodig zijn om zelfstandig te wonen, zoals kennis van geldbeheer en het voeren van een huishouden. Ook hebben velen niet geleerd wat gezonde relaties zijn en hoe die aan te gaan, noch hoe je goed voor jezelf zorgt (gezonde voeding, beweging). Velen moeten leren omgaan met traumatische ervaringen (geweld, afwijzing, familieconflicten). Sommige jongeren hebben daarbij ook al de zorg voor eigen kinderen.

Case management

Case management is een gevestigde aanpak om jongeren met complexe problemen te ondersteunen. Elke jongere heeft een vaste begeleider die verantwoordelijk is voor zorg rondom deze jongere en bij de ondersteuning uitgaat van de individuele behoeften van deze jongere. De basis voor succesvolle case management is volgens Gaetz (2014a) een krachtgerichte benadering met een oriëntatie op een positief ontwikkelingsproces met aandacht voor het aanleren en het behouden van levensvaardigheden. Uit alle acties en interacties met jongeren moet deze krachtgerichte benadering blijken. Ook een goede werkrelatie en de bereidheid van de jongeren om mee te werken aan hun herstel zijn noodzakelijk voor het slagen van de begeleiding. Bij jongeren met complexe problemen pleit Gaetz, net als Tsemberis doet bij volwassenen, voor het inzetten van Assertive Community Treatment of Intensive Case Management (Zie Wewerinke et al., 2014).

Vormen van begeleiding

Zoals gezegd ligt de focus van HF voor jongeren behalve op een succesvolle transitie naar zelfstandig wonen, ook op een gezonde ontwikkeling tot volwassene. Hierna volgt een beschrijving van diverse vormen van begeleiding die nodig zijn om aan deze twee focuspunten te werken (Gaetz, 2014a, 2014b).

Ondersteuning bij huisvesting

Inzet van deze ondersteuning is het verkrijgen en behouden van een betaalbare, geschikte en veilige woonruimte. Om de woning voor langere tijd te kunnen behouden, is ondersteuning nodig bij het aanleren van woonvaardigheden zoals het onderhouden van een goede relatie met de burens en het (tijdig) betalen van de huur. Ook is hulp nodig bij het aanvragen van huurtoeslag. Uitgangspunt is dat jongeren niet meer dan 30% van hun inkomen aan huur betalen. Voor de inrichting van de woning krijgen de jongeren (financiële) ondersteuning aangeboden.

Vanuit de filosofie van “nul terugval naar dakloosheid” staat crisismanagement centraal. Zo worden huisuitzettingen zoveel mogelijk voorkomen. Vindt een huisuitzetting toch plaats, dan krijgt de jongere zo snel mogelijk een nieuwe woning aangeboden. Nazorg bij stabiel gehuisveste jongeren is cruciaal. Door in contact te blijven met de jongeren kan snel ingegrepen worden als er problemen ontstaan.

Ondersteuning voor gezondheid en welbevinden

Hierbij gaat het om een op herstel gerichte oriëntatie van klinische ondersteuning, waaronder hulp geboden wordt gericht op traumaverwerking, middelengebruik en verslaving, mentale- en seksuele gezondheid en schadebeperking.

Ondersteunen bij inkomen en educatie

De focus ligt hier op ondersteuning bij het starten of afronden van een opleiding en het vinden van een geschikte baan. Bij jongeren die door ziekte of een beperking (voorlopig) niet in staat zijn te werken, richt men zich op het aanvragen van een uitkering.

Aanvullende ondersteuning

De aanvullende ondersteuning richt zich onder andere op het verbeteren van de kwaliteit van leven en het vergroten van de zelfredzaamheid van jongeren, door onder meer het vergroten of uitbreiden van levensvaardigheden, hereniging met familie en ondersteuning van jongeren met kinderen.

Ondersteuning bij betekenisvolle betrokkenheid

De focus ligt hier op het bieden van ondersteuning in de vaardigheid om sociale relaties te ontwikkelen en het bevorderen van de betrokkenheid van jongeren bij de gemeenschap.

Belangrijk is dat in HF-praktijken voorwaarden aanwezig zijn voor het verlenen van passende begeleiding. Essentieel is dat de begeleiding aan jongeren bij HF geen tijdsrestrictie kent en zolang als nodig geboden wordt. Korte begeleidingsprogramma's van 1 tot 2 jaar waarborgen onvoldoende het behalen van stabiele huisvesting en

bijvoorbeeld toereikende arbeidskwalificaties. Behalve goede coördinatie en integratie van alle begeleiding en zorg rondom individuele jongeren, is het belangrijk in de lokale keten te investeren in een goede samenwerking tussen verschillende professionals, zorgorganisaties, woningcorporaties en bijvoorbeeld politie en justitie. Voor de verdere implementatie en kwaliteitstoetsing van HF voor jongeren is continue evaluatie van HF-trajecten nodig, ook voor de jongeren zelf die op basis van die evaluaties mogelijk weer stappen verder kunnen zetten richting zelfstandig wonen (bijvoorbeeld door het omklappen - het op eigen naam krijgen - van de woning).

9 Housing First voor jongeren in Nederland

HF voor jongeren is in Nederland nog geen gemeengoed: het aantal is op één hand te tellen. In 2013 startte in Amsterdam het programma *Housing First Jeugd* van HVO-Querido en Spirit, in samenwerking met de gemeente Amsterdam. Aanleiding hiervoor was het signaal dat een groep jongeren vanwege moeilijk gedrag steeds uitviel bij voorzieningen voor dakloze jongeren. Voor deze groep jongeren had men geen passende oplossing. Omdat HF voor volwassenen succesvol was, verkenden de partijen de mogelijkheden van HF voor jongeren. Die mogelijkheden waren er in beperkte mate. Woningcorporaties waren bereid om woningen beschikbaar te stellen voor jongeren, maar slechts voor een periode van maximaal twee jaar. Deze HF-praktijk voor jongeren startte aldus met HF dat niet voldeed aan het basisprincipe, namelijk dat de persoon direct permanente huisvesting krijgt en de woning voor onbepaalde tijd wordt toegekend.

Vanaf 2013 voorziet *Housing First Jeugd* dak- en thuisloze jongeren met meervoudige problematiek van een zelfstandige woonruimte en intensieve begeleiding. Op dit moment zijn er 21 HF woningen voor jongeren beschikbaar. Als voorwaarden voor deelname gelden het betalen van huur, geen overlast veroorzaken en een inzet om maximaal te participeren in de samenleving. Hoofddoel van het programma is om jongeren een weg naar zelfredzaamheid te bieden. Bij de begeleiding ligt de nadruk daarom op de eigen kracht van de jongere, waarbij wordt uitgegaan van het vermogen om zelf te herstellen en waarbij de jongere de regie heeft over de begeleiding (Gerritsen, 2013). Gewerkt wordt met de krachtgerichte basismethodiek voor jongeren (Wolf, 2011).

Een eerste evaluatie van *Housing First Jeugd* van Spirit toonde na ongeveer een jaar een toegenomen zelfredzaamheid van de jongeren en over het algemeen tevredenheid bij de jongeren over het programma en de begeleiding. Elf van de zestien deelnemers waren in februari 2015, een kleine twee jaar na de start, nog steeds gehuisvest (Konijn, De Vos & Luchsinger, 2015). Vijf jongeren waren uitgevallen. Twee vanwege oneigenlijk gebruik van de woning en één vanwege het meerdere keren veroorzaken van overlast, één vanwege suïcide en één vanwege detentie. Van de vijf uitgevallen jongeren, vielen er drie uit binnen vier maanden. Het percentage 'stabiel gehuisvest' van 69 procent is lager dan dat bij HF voor volwassenen. Vanwege het kleine aantal jongeren zijn conclusies over het succes van deze HF praktijk niet mogelijk.

“Zolang je op straat rondzwerft, kan je niets opbouwen. Ik zit hier alleen en ik ben zelfstandig. Bij opvanghuizen wordt er schoongemaakt en gekookt, alles wordt voor je gedaan. Hier leer je voor jezelf zorgen.” [jongere bij HF]

In Den Haag is Limor zeer recentelijk gestart met de tweede HF praktijk voor jongeren. De eerste jongeren bevinden zich hierin in het voortraject. Hun woningen worden zeer binnenkort opgeleverd.

10 Beschouwing & conclusie

De eerste ervaringen en resultaten van HF voor jongeren in procesevaluaties zijn bemoedigend, maar wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van HF voor jongeren is er (nog) niet.

Duidelijk is dat HF voor jongeren geen kopie kan zijn van HF voor volwassenen. Er zijn aanpassingen nodig vanwege de specifieke zorgbehoeften van de jongeren door enerzijds de grote sociaal-maatschappelijke achterstand ten opzichte van hun gehuisveste leeftijdsgenoten, de ontwikkelingsvragen waarvoor zij staan op weg naar volwassenheid en de vaak forse emotionele schade die zij hebben opgelopen in relaties met volwassenen.

HF voor jongeren is niet bedoeld voor alle dakloze jongeren, maar voor een specifieke subgroep, namelijk de jongeren die al langer dak- of thuisloos zijn, kampen met complexe problemen en vaak ook niet goed meer terecht kunnen bij reguliere voorzieningen.

Het is zaak er rekening mee te houden dat direct zelfstandig gaan wonen in een eigen woonruimte voor genoemde jongeren een te grote stap kan zijn. Er moeten dus alternatieve vormen van huisvesting beschikbaar zijn van waaruit in een rustiger tempo met de jongere naar zelfstandig wonen kan worden toegewerkt. In dit keuzeprocess telt de stem van de jongere het zwaarst.

Bekend is dat de opvangvoorzieningen voor dakloze jongeren, zoals de sociale pensions, vaak het effect hebben van een hogedrukpan en dat vaak ongemerkt meer aandacht uitgaat naar het beheersen van het klimaat en van het groepsproces dan naar individuele herstel- en re-integratieprocessen van de jongeren. Bovendien moeten de jongeren zich na vertrek opnieuw settelen in nieuwe huisvesting, met alle risico's op uitval van dien.

Verdere implementatie van HF voor jongeren is gebaat bij onderzoek naar de dagelijkse uitvoering van HF-praktijken, de effecten ervan voor jongeren en hun eventuele uitval en de redenen daarvoor. Ook is het zaak dan meer zicht te krijgen op wat de implementatie en borging van HF voor jongeren aan voorwaarden vraagt en of daarin kan worden voorzien.

Literatuur

<http://awayhome.ca/>

Forchuk, C., Richardson, J., Lavery, K., Bryant, M., Rudnick, A., Csiernik, R., ... Chandell, K. (2013). Service preferences of homeless youth with mental illness: Housing First, Treatment First, or both together. In S. Geatz, B. O'Grady, K.

Gaetz, S. (2014a). *A safe and decent place to live: Towards a housing first framework for youth*. Toronto: The Homeless Hub Press

Gaetz, S. (2014b). Can Housing First work for youth? *European Journal of Homelessness*, 8(2), 159-175.

Gerritsen, M. (2013). Housing First. Uiteindelijk willen ze allemaal 'huisje, boompje, beestje'. *Jong aan de Amstel*, 13(4), 1.

Konijn, C., De Vos, N. & Luchsinger, N. (2015). *Evaluatie Housing First*.

Scott, F. & Harrison, S. J. (2013). Calgary, Alberta: The infinity project, in: S. Gaetz, F. Scott & T. Gulliver (Eds.) *Housing First in Canada: Supporting communities to end homelessness* (pp. 61-75). Toronto: Canadian Homelessness Research Network.

Tsemberis, S. (2010). *Housing First: The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction Manual*. Center City: Hazelden.

Wewerinke, D., Al Shamma, S., Wolf, J. (2014). *Housing First: principes en praktijken*. Nijmegen: Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg Radboudumc.

Winland, D. (2013). Reconnecting with family and community: Pathways out of youth homelessness. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow & A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice*, (pp. 15-38). Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.

Wolf, J. (2011). *Houvast: een krachtgerichte basismethodiek in de opvang van zwerfjongeren*. Nijmegen: Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg.

Bronvermelding bij gebruik van dit informatieblad

Wolf, J. & Peters, A. (2018). *Housing First voor jongeren*. Nijmegen: Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc. © 2018 Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, afdeling Eerstelijngeneeskunde, Radboudumc. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboud universitair medisch centrum Nijmegen.